

Sygn. akt I C 3294/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2015 roku

Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia w I Wydziale Cywilnym

w składzie: SSR Adam Mitkiewicz

protokolant: Łukasz Łuczak

po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2015 roku w Warszawie

sprawy z powództwa (...) S.A. w Ł.

przeciwko (...) Publicznemu (...) w W.

o zapłatę

I. Oddała powództwo.

II. Zasądza od powoda (...) S.A. w Ł. na rzecz pozwanego (...) Publicznego (...) w W. kwotę (...) (dwa tysiące czterysta siedemnaście) złotych tytułem kosztów procesu.

Sygn. akt I C 3294/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 16.07.2014 r. powód (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w Ł. wniósł przeciwko pozwanemu (...) Publicznemu (...) w W. o zapłatę kwoty 26.285, 22 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, a także o zwrot kosztów procesu.

W uzasadnieniu powód wskazał, że dochodzona pozwem kwota wynika z umowy z dnia 2.01.2013 r. o współpracy w zakresie zarządzania płynnością, zawartą z (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. oraz umowy z dnia 1.09.2011 r. zawartej z M. S., prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą M. M. S. z siedzibą w Ł.. Na mocy powyższych umów powód poręczył istniejące i niewymagalne, jak również przyszłe zobowiązania szpitali wymienionych w załącznikach nr 1 do tych umów, przy czym poręczenie obejmowało zobowiązania pozwanego z tytułu należności głównej wraz z odsetkami. Z uwagi na nieuregulowanie przez pozwanego swoich zobowiązań względem dostawcy powód w wykonaniu swych zobowiązań wynikających z umów poręczenia spłacił za pozwanego kwoty należności głównej, wynikające z wystawionych faktur VAT powiększone o odsetki oraz pomniejszone o należną powodowi prowizję operacyjną. Powyższe kwoty nie zostały przez pozwanego zwrócone na rzecz powoda (pozew – k. 2-7).

Nakazem zapłaty z dnia 11.08.2014 r. wydanym w sprawie I Nc 992/14 Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi nakazał pozwanemu, aby zapłacił na rzecz powoda dochodzoną pozwem kwotę wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16.07.2014 r. do dnia zapłaty, a także kwotę 2.746, 00 zł tytułem kosztów procesu w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia nakazu, bądź aby wniósł w tym terminie do Sądu sprzeciw (nakaz zapłaty – k. 157).

W sprzeciwie od wydanego nakazu zapłaty pozwany zaskarżył nakaz zapłaty w całości, wnosząc o oddalenie powództwa oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwany wskazał, że umowy zawarte z (...) sp. z o.o. i M. M. S. miały na celu przeniesienie wierzytelności na powoda, a nie jej zabezpieczenie w postaci poręczenia. Były to zatem umowy pozorne, podpisane przez strony w celu ukrycia przelewu wierzytelności, a ponadto zmierzały do obejścia prawa i zawarte zostały z naruszeniem art. 54 ust. 5 ustawy z dnia 15.04.2011 r. o działalności leczniczej, co

skutkuje ich nieważnością. Nadto pozwany podniósł, iż w dacie zawierania umów strony tych umów miały świadomość braku płynności finansowej pozwanego szpitala, a zatem posiadały wiedzę, że pozwany nie reguluje swoich zobowiązań na bieżąco. Wskazał również, że żądanie przez stronę powodową odsetek ustawowych jest bezpodstawne, ponieważ umowy nie przewidują żądania przez wykonawcę odsetek ustawowych, zatem strony obowiązują ustawą z dnia 12.06.2003 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (sprzeciw od nakazu zapłaty – k. 161-165).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniach 9.03.2012 r., 26.11.2012 r. i 2.04.2013 r. pomiędzy (...) Publicznym (...)w W., a (...) sp. z o.o.w W. zawarte zostały umowy nr (...), przedmiotem których była dostawa leków, zgodnie z ofertami z dnia 11.01.2012 r., 31.10.2012 r. i 8.03.2013 r. stanowiącymi załączniki nr 1 do umów zawartych w wyniku przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego ma podstawie ustawy z dnia 29.01.2004 r. Prawo zamówień publicznych. Mocą przedmiotowych umów zamawiający zlecił, a wykonawca zobowiązał się do sukcesywnej dostawy leków do (...) Publicznego (...)w W., zgodnie z warunkami określonymi w (...) oraz złożonych ofertach. Z tytułu umowy nr (...) zamawiający zobowiązał się zapłacić cenę podaną przez wykonawcę w ofercie do dnia 11.01.2012 r. w zakresie pakietu nr 64 w wysokości 76.302, 00 zł brutto, z tytułu umowy nr (...) do dnia 31.10.2012 r. w zakresie pakietu nr 8 w wysokości 378.553, 07 zł brutto, zaś z tytułu umowy nr (...) – do dnia 8.03.2011 r. w zakresie pakietu nr 62 kwotę 12.085, 20 zł brutto (umowy – k. 166-178).

W dniu 1.09.2011 r. pomiędzy M. S., prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą M. M. S., a (...) S.A. z siedzibą w Ł. zawarta została umowa o współpracy w zakresie zarządzania płynnością. W § 1 ust. 1 umowy dostawca oświadczył, że na mocy odrębnych umów zobowiązał się dostarczać do Zakładów wymienionych w załączniku nr 1 dostawy lub usługi, za które będzie wystawiał faktury VAT, a Zakład zobowiązał się płacić za dostawy lub usługi w terminie wskazanym na wystawionej fakturze. W § 1 ust. 3 spółka oświadczyła, że na warunkach umowy poręcza istniejące i niewymagalne, jak i przyszłe zobowiązania Zakładów określonych w załączniku nr 1. Przedmiotowe poręczenie obejmowało wyłącznie zobowiązania z należności głównych wraz z odsetkami Zakładów, powstałe z tytułu dostaw i usług, określonych w punkcie 1 do kwoty 100.000, 00 zł, chyba że strony postanowią inaczej (§ 1 ust. 4). W § 1 ust. 7 dostawca zobowiązał się przekazywać spółce zestawienie wszystkich faktur VAT wystawionych w danym miesiącu kalendarzowym, w następujących terminach: zestawienie faktur wystawionych od 1 do 15 dnia każdego miesiąca do 18 dnia tego samego miesiąca, zaś zestawienie faktur wystawionych od 1 do ostatniego dnia każdego miesiąca – do 3 dnia następnego miesiąca. W przypadku niespłacenia poręczonego zobowiązania przez Zakład w terminie wymagalności strony ustaliły, że datą zawiadomienia spółki o konieczności spłaty poręczonego zobowiązania jest ostatni dzień miesiąca, w którym upłynął termin wymagalności poręczonego zobowiązania Zakładu z tym zastrzeżeniem, że wartość kwoty do której zapłacenia zostanie Spółka nie przekroczy w żadnym okresie obowiązywania umowy (...) wartości określonej w § 1 ust. 4 umowy. Strony uzgodniły nadto, że spółka jako poręczyciel spłaci ww. zobowiązanie powiększone o należne odsetki, naliczone od daty wymagalności zobowiązań Zakładu do dnia zapłaty w terminie 60 dni od dnia otrzymania zawiadomienia (§ 3 ust. 1 i 2). W § 3 ust. 3 umowy strony ustaliły, że w zakresie spłaconego zobowiązania Spółka staje się wierzycielem Zakładu z prawem do naliczania dalszych odsetek za opóźnienie od dnia wezwania Zakładu do spłaty zobowiązania względem Spółki (umowa wraz z załącznikami – k. 80-91). Aneks nr (...) do ww. umowy z dnia 1.09.2013 r. strony zmieniły Załącznik nr 1 do umowy m.in. w ten sposób, że górna granica poręczenia zobowiązań przysługujących od (...) Publicznego (...) w W. określona została na kwotę 1.500.000, 00 zł (aneks do umowy – k. 120-125).

W dniu 2.01.2013 r. pomiędzy (...) sp. z o.o. z siedzibą w W., a (...) S.A. z siedzibą w Ł. zawarta została umowa o współpracy w zakresie zarządzania płynnością, w której dostawca oświadczył, że na mocy odrębnych umów zobowiązał się dostarczać do Zakładów wymienionych w załączniku nr 1 dostawy lub usługi, za które będzie wystawiał faktury VAT, a Zakład zobowiązał się płacić za dostawy lub usługi w terminie wskazanym na wystawionej fakturze. W § 1 ust. 3 spółka oświadczyła, że na warunkach umowy poręcza istniejące i niewymagalne, jak i przyszłe zobowiązania Zakładów określonych w załączniku nr 1. Przedmiotowe poręczenie obejmowało wyłącznie zobowiązania z należności głównych wraz z odsetkami Zakładów, powstałe z tytułu dostaw i usług, określonych w punkcie 1 do kwoty 1.500.000, 00 zł, chyba że strony postanowią inaczej. W § 1 ust. 7 umowy dostawca zobowiązał się przekazywać spółce zestawienie

wszystkich faktur VAT wystawionych w danym miesiącu kalendarzowym w wykonaniu umowy określonej w punkcie 1 na koniec miesiąca w którym je wystawiono, nie później niż do 10 dnia następnego miesiąca. Jednocześnie dostawca oświadczył, że terminem wymagalności zobowiązań Zakładu jest termin wskazany w fakturze VAT, uwidoczniiony w zestawieniu. W przypadku niespłacenia poręczonego zobowiązania przez Zakład strony ustaliły, że dostawca zawiadomi spółkę w terminie 14 dni od daty zakończenia miesiąca, w którym przypadał termin zapłaty zobowiązania przez Zakład i wezwie spółkę do spłaty poręczonego zobowiązania z tym zastrzeżeniem, że wartość kwoty, do której zapłaty zostanie wezwana spółka nie przekroczy w żadnym okresie obowiązywania umowy (...) wartości określonej w § 1 ust. 4 umowy. Strony ustaliły nadto, że poręczyciel spłaci zobowiązanie w którym mowa powyżej, powiększone o należne odsetki naliczone od daty wymagalności zobowiązań Zakładu do dnia zapłaty w terminie 60 dni od dnia otrzymania ww. zawiadomienia. W § 3 ust. 3 wskazano, że w zakresie spłaconego zobowiązania (...) S.A. staje się wierzycielem Zakładu z prawem do naliczania dalszych odsetek za opóźnienie (naliczonych zgodnie z Załącznikiem nr 1 do umowy) od dnia wezwania Zakładu do spłaty zobowiązania względem Spółki (umowa wraz z załącznikami – k. 28-37).

W dniach 22.04.2013 r. 19.08.2013 r. oraz 16.10.2013 r. (...) S.A. w Ł. przekazał (...) Publicznemu (...) w W. informację o fakturach objętych poręczeniem, wynikającym z umowy zawartej w dniu 2.01.2013 r. z (...) sp. z o.o. w W. (k. 40, 43, 45). Natomiast w dniu 16.07.2013 r. dokonał przelewu gotówkowego na rzecz (...) sp. z o.o. w W. na kwotę 101.641, 24 zł (k. 52), w tym kwotę 13.909, 32 zł przysługującą od (...) Publicznego (...) w W. (k. 50-51). W tym samym dniu (...) S.A. w Ł. poinformował (...) Publiczny (...) w W. o dokonanej spłacie (k. 47). Następnie w dniu 22.11.2013 r. (...) S.A. dokonał na rzecz (...) sp. z o.o. w W. zapłaty kwoty 6.144, 15 zł, zaś w dniu 16.12.2013 r. kwoty 1.730, 22 zł. O dokonanych spłatach (...) Publiczny (...) w W. został poinformowany pismami z dnia 22.11.2013 r. i 16.12.2013 r. (k. 59; 62-63; 71; 74-75).

W dniu 25.03.2014 r. (...) S.A. w W. uiścił na rzecz M. M. S. kwotę 21.605, 58 zł, w tym kwotę 1.200, 00 zł przysługującą od (...) Publicznego (...) w W. (k. 145-147), o czym (...) Publiczny (...) w W. został poinformowany pismem z dnia 25.03.2012 r. (k. 142).

Pismem z dnia 16.06.2014 r. (...) S.A. z siedzibą w Ł. wezwał (...) Publiczny (...) w W. do zapłaty kwoty 924.726, 77 zł należności głównej, w tym należności przysługujących (...) sp. z o.o. w W. oraz M. M. S., wraz z należnymi odsetkami w terminie do dnia 25.06.2014 r.

Przedmiotowa kwota nie została przez (...) Publiczny (...) w W. uregulowana (okoliczność bezsporna).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dołączonych do akt sprawy i wskazanych wyżej odpisów dokumentów które nie były kwestionowane przez żadną ze stron postępowania.

Sąd oddalił wnioski pozwanego o przeprowadzenie dowodów z zeznań D. D. i M. S.-T. na okoliczność prowadzenia rozmów z powódką odnośnie podnoszenia przez pozwanego zarzutu nieważności umów poręczenia, na które powołuje się powód, albowiem okoliczność ta nie miała istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie bezsporny pozostawał stan faktyczny. Spór dotyczył wyłącznie interpretacji prawa materialnego. Powód wskazywał, że zawarł z wierzycielem pozwanego szpitala umowy poręczenia, w związku z czym spłacił dług pozwanego i z tego tytułu żąda od niego zapłaty. Pozwany podnosił zaś nieważność owych umów, jako zawartych wbrew art. 54 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej, pod pozorem umowy poręczenia.

Sąd zważył, że nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności (art. 83 § 1 k.c.). Z pozornością mamy do czynienia wówczas, gdy strony swobodnie i z rozmysłem tworzą

czynność prawną ujawnioną, której treść nie stanowi odzwierciedlenia ich rzeczywistych zamiarów. Strony stwarzają pozór rzeczywistego dokonania czynności prawnej o określonej treści, podczas gdy tak naprawdę nie chcą wywołać żadnych skutków prawnych, lub też wywołać inne, niż w pozornej czynności deklarują. Stwierdzenie pozorności wymaga ustalenia braku zamiaru kreowania określonego stosunku prawnego.

Zgodnie z art. 54 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej, która z wyjątkiem kilku przepisów, weszła w życie w dniu 1 lipca 2011 roku (art. 221), czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu

opieki zdrowotnej może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot tworzący. Podmiot tworzący wydaje zgodę albo odmawia jej wydania, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia ciągłości udzielania świadczeń zdrowotnych oraz w oparciu o analizę sytuacji finansowej i wynik finansowy samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej za rok poprzedni. Zgodę wydaje się po zasięgnięciu opinii kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. Czynność prawna dokonana z naruszeniem ust. 2-5 jest nieważna (art. 54 ust. 6 ww. ustawy).

Pomimo powyższego, w niniejszej sprawie powód – (...) S.A. z siedzibą w Ł. w dniach 1.09.2011 r. i 2.01.2013 r. zawarł z (...) sp. z o.o. w W. oraz M. S., prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą M. M. S. umowy o współpracy w zakresie zarządzania płynnością, w których oświadczył, że na warunkach umowy poręcza istniejące i niewymagalne, jak i przyszłe zobowiązania zakładów określonych w Załącznikach nr 1 do przedmiotowych umów, tj. m.in. przysługujące od pozwanego szpitala. Poręczenia miały nastąpić do kwot 1.500.000, 00 zł.

W ocenie Sądu orzekającego zarówno umowa z dnia 1.09.2011 r., jak i z dnia 2.01.2013 r. zawarte pomiędzy powodem, a (...) sp. z o.o. w W. oraz M. S., prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą M. M. S. były czynnościami prawnymi pozornymi (symulowanymi), dokonanymi dla ukrycia rzeczywistych czynności prawnych, jakimi było dokonanie przelewów wierzytelności przysługujących od szpitala, które to czynności wyłączał wskazany wyżej przepis prawa.

W doktrynie i orzecznictwie obok tzw. pozorności bezwzględnej wyróżnia się przede wszystkim tzw. pozorność kwalifikowaną, względną, zwaną też relatywną. Z tym rodzajem pozorności mamy do czynienia w niniejszym stanie faktycznym. Przejawia się ona w tym, że strony zawierają czynność prawną pozorną tzw. symulowaną dla ukrycia innej, rzeczywiście przez te strony zamierzonej i dokonanej (czynność ukryta tzw. dysymulowana). Rzeczywistym zamiarem stron jest wywołanie innych skutków prawnych niż wynikałoby to z treści ujawnionych oświadczeń. Jest to najczęściej występujący w praktyce przypadek pozorności. Strony posługują się czynnością prawną ujawnioną dla ukrycia swoich rzeczywistych zamiarów. Strony udają więc, że dokonują jakiejś czynności prawnej, a pozorność ma miejsce wtedy, gdy pod pozorowaną czynnością prawną nic się nie kryje, jak i wtedy, gdy czynność pozorna ma na celu ukrycie innej rzeczywistej i zamierzonej czynności prawnej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2002 roku, V CKN 1547/00, Lex, nr 56054). Sam fakt, że czynność ma charakter tajny, nie powoduje jej nieważności (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 22 października 1956 roku, II CR 557/55, NP 1957, nr 9, s. 118). Ukrycie rzeczywiście dokonywanej czynności nie świadczy o jej sprzeczności z prawem lub zasadami współżycia społecznego; nie musi też oznaczać niegodziwych zamiarów stron. Nie wolno w tym względzie przyjmować żadnych generalnych założeń. Kontrola czynności ukrytej powinna opierać się na pełnej ocenie każdego konkretnego wypadku. Po wstępnym ustaleniu typu i charakteru prawnego czynności dysymulowanej, ocena jej ważności przeprowadzona być musi w dwóch etapach: etap pierwszy - według norm ogólnych znajdujących zastosowanie wobec wszystkich czynności prawnych (w tym również przepisów dotyczących wad oświadczenia woli, z wyłączeniem pozorności), etap drugi - według norm szczególnych dotyczących typu i rodzaju czynności ukrytej.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20.04.2012 r., wydanej w sprawie o sygn. akt III CZP 10/12 pozorna umowa poręczenia, zawarta dla ukrycia umowy przelewu wierzytelności przez wierzyciela zakładu opieki zdrowotnej z podmiotem profesjonalnie zajmującym się obrotem wierzytelnościami i pozasądową windykacją wierzytelności, może naruszać umowny zakaz zawarcia umowy przelewu wierzytelności (opubl. OSNC 2012/10/117, LEX nr 1134084, www.sn.pl, Biul.SN 2012/4/5-6). Nadto, nieważne jest poręczenie udzielone za zobowiązania zakładu opieki zdrowotnej bez wymaganej zgody organu założycielskiego - art. 54 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r.

o działalności leczniczej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6.06.2014 r., sygn. akt I CSK 428/13, Lex). W wyroku z dnia 09.01.2015 r. (sygn. akt V CSK 111/14, Lex) Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazał, że nieważne jest poręczenie, które omija ustawowy zakaz handlu długami szpitala. Jednak jeśli spółki chcą prowadzić działalność komercyjną pomagając wierzycielom zakładów opieki zdrowotnej (zoz), to muszą porozumieć się z organem założycielskim placówki. Podobnie jak w uzasadnieniu wyroku z 6.06.2014 r. (sygn. akt I CSK 428/13) Sąd Najwyższy stwierdził, że podstawowe znaczenie ma cel i charakter regulacji prawnej zawartej w art. 53 ust. 6 i 7 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej i art. 54 ust. 5 i 6 o działalności leczniczej. Przewidziano w niej nie tylko zakaz dokonywania czynności prawnych prowadzących do zmiany wierzyciela zoz, ale nawet - szczególną reglamentację prawną obrotu wierzytelnościami szpitalnymi. Świadczą o tym wskazane w ustawie przesłanki wyrażenia zgody lub odmowy, czas udzielenia zgody, a także stwierdzenie nieważności przez organ założycielski.

W ocenie Sądu nie sposób zakładać, że w art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej doszło do wyczerpującego określenia katalogu typowych czynności prawnych (verba legis „czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela”), których musiałaby dotyczyć zgoda organu założycielskiego. Zamierzeniem ustawodawcy było wskazanie raczej ogólnie na takie czynności prawne z punktu widzenia ich celu jurydycznego, przewidywanego przez strony czynności, niezależnie od ich dogmatyczno-prawnej konstrukcji oraz typowej dla nich funkcji. Innymi słowy, chodziło o eliminowanie takich sytuacji, w których w wyniku określonej czynności prawnej pojawi się nowy (inny) wierzyciel z.o.z., dochodzący należności wynikającej z pierwotnie zawartej umowy. Krąg czynności prawnych określony w art. 54 ust. 5 ustawy nie może zatem ograniczać się np. do samej cesji (w tym cesji powierniczej), faktoringu, czy indosu wekslowego. Należy także brać pod uwagę ratio legis art. 54 ust. 5-6 ustawy o działalności leczniczej. Mają one na względzie zapobieżenie narastaniu zadłużenia poszczególnych z.o.z., co stanowi z reguły efekt komercyjnego obrotu wierzytelnościami niezależnie od przyjętej in concreto formuły prawnej takiego obrotu i etapu uzyskiwania wspomnianego efektu (np. bezpośrednio - po dokonaniu cesji wierzytelności, zawarcia umowy faktoringowej lub tylko pośrednio - w wyniku zawarcia umowy poręczenia i po jej wykonaniu uzyskanie przez poręczyciela prawnego statusu wierzyciela z.o.z.). Zakłady opieki zdrowotnej mają bowiem do spełnienia funkcje lecznicze w interesie ogólnym, a ich uczestniczenie w obrocie prawnym (zawieranie umów dostawy, sprzedaży sprzętu medycznego, korzystania z usług innych podmiotów) powinny sprzyjać niezakłóconemu wypełnianiu tych funkcji.

W konsekwencji w ocenie Sądu poręczenie udzielone przez stronę powodową uznać w okolicznościach rozpatrywanej sprawy należy za czynność prawną należącą do grupy czynności określonych w art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej. Nie można kwestionować tego, że u podstaw udzielenia poręczenia leży, oczywiście, stworzenie przede wszystkim stanu zabezpieczenia. Ustalenia faktyczne dokonane w niniejszej sprawie wskazują jednak, że poręczenie obejmujące zobowiązania z.o.z. udzielane było przez przedsiębiorcę działającego na tzw. rynku wierzytelności, odpłatnie. Biorąc pod uwagę, że odsetki za opóźnienie ze spłaceniem należności stanowią dodatkowy dochód poręczyciela, a poręczeniem objęto tzw. pewne wierzytelności (m.in. bezsporne, nieprzedawnione, nieobciążone żadnym prawem, nieobjęte żadnym postępowaniem upadłościowym i egzekucyjnym) w ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, iż poręczyciel - przedsiębiorca liczył przede wszystkim na nabycie spłaconej wierzytelności, a nabytą w wyniku spłaty wierzytelność mógł taktować jako określoną inwestycję kapitałową. Oznacza to, że poręczenie takiego przedsiębiorcy udzielone zostało przede wszystkim w interesie ekonomicznym poręczyciela, zmierzającego do uzyskania prawnego statusu wierzyciela wobec z.o.z. zwłaszcza, że w zawartych umowach o współpracy wprost wskazano, że w zakresie spłaconego zobowiązania (...) S.A. staje się wierzycielem pozwanego z prawem do naliczania dalszych odsetek za opóźnienie. Zasadniczy, typowy cel poręczenia w postaci stworzenia stanu zabezpieczenia dla wierzyciela z.o.z. schodzi tu wyraźnie na plan dalszy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6.06.2014 r., I CSK 428/13).

Zdaniem Sądu, czynności dysymulowane (w rzeczywistości przelewy wierzytelności) dokonane w dniach 1.09.2011 r., i 2.01.2013 r. były zatem sprzeczne z obowiązującym od dnia 11.07.2011 r. przepisem art. 54 ust. 5 ustawy z dnia 15.04.2011 r. o działalności leczniczej. Na zmianę wierzyciela nie wyraził zgody podmiot tworzący samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej - (...) Medycyny (k. 20). Z uwagi na pozorną obydwu umów i tym samym ich nieważność, jak i ze względu na nieważność czynności prawnych dysymulowanych (ukrytego przelewu wierzytelności) z racji ich sprzeczności z ustawą nie wywołały one żadnych skutków prawnych.

Zważyć jednakże należało, że zgodnie z przepisem art. 518 § 1 k.c. osoba trzecia, która spłaca wierzyciela, nabywa spłaconą wierzytelność do wysokości dokonanej zapłaty: jeżeli płaci cudzy dług, za który jest odpowiedzialna osobiście albo pewnymi przedmiotami majątkowymi; jeżeli przysługuje jej prawo, przed którym spłacona wierzytelność ma pierwszeństwo zaspokojenia; jeżeli działa za zgodą dłużnika w celu wstąpienia w prawa wierzyciela; zgoda dłużnika powinna być pod nieważnością wyrażona na piśmie; jeżeli to przewidują przepisy szczególne. Polskie prawo cywilne przewiduje w art. 518 k.c. ustawowe wstąpienie osoby trzeciej w prawa zaspokojonego wierzyciela, czyli tzw. subrogację ustawową (zob. E. Łętowska (w:) System prawa cywilnego, t. III, cz. 1, s. 919; K. Zagrobelny (w:) E. Gniewek, Komentarz, 2006, s. 892-893; tak też Sąd Najwyższy w wyroku z 28 listopada 2003 roku (IV CK 232/02, LEX nr 466007). Nie odnosi się natomiast do wstąpienia osoby trzeciej w prawa zaspokojonego wierzyciela na podstawie umowy. Aktualna konstrukcja subrogacji jest wyrazem odejścia przez polskiego ustawodawcę od koncepcji przyjętej w art. 177-181 k.z., na wzór art. 1250 ust. 1 Kodeksu Napoleona, która przewidywała poza subrogacją ustawową także umowne wstąpienie osoby trzeciej w prawa zaspokojonego wierzyciela (art. 178 k.z.), na rzecz koncepcji wynikającej z § 412 kodeksu cywilnego niemieckiego, który reguluje jedynie ustawowe podstawienie osoby trzeciej w prawa wierzyciela (zob. J. Mojak (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. II, 2005, s. 161).

Podzielić należy stanowisko, że wierzyciel nie może, powołując się na zasadę swobody umów na podstawie umowy z osobą trzecią, która go spłaca, podstawić tej osoby w swoje miejsce. Z aktualnego uregulowania kodeksu cywilnego instytucji wstąpienia w prawa zaspokojonego wierzyciela wynika bowiem, że ratio legis było w tym wypadku dokonanie wyraźnego oddzielenia subrogacji od cesji wierzytelności poprzez wykluczenie podstawienia umownego. W konsekwencji należy przyjąć, że subrogacja umowna w polskim prawie cywilnym jest niedopuszczalna (tak A. Ohanowicz, Wstąpienie osoby trzeciej, SC, t. XIII-XIV, Kraków 1969, s. 230-231; E. Łętowska (w:) System prawa cywilnego, t. III, cz. 1, s. 919; Z. Radwański, Prawo cywilne, 1995, s. 296; K. Zagrobelny (w:) E. Gniewek, Komentarz, 2006, s. 892-893). W wypadku gdy osoba trzecia, która zaspokoiła wierzyciela, poza sytuacjami wskazanymi w art. 518 § 1 k.c., chce nabyć spłaconą wierzytelność, może tego dokonać jedynie w trybie i ze skutkami zwykłej cesji wierzytelności (art. 509 i n. k.c.).

Podstawienie osoby trzeciej w prawa wierzyciela z mocy ustawy (*cessio legis*) ma miejsce wyłącznie w przypadkach przewidzianych przez prawo. Nie można w drodze analogii stosować instytucji podstawienia do zbliżonych stanów faktycznych (por. K. Zagrobelny (w:) Kodeks cywilny, s. 936). Dlatego w judykaturze przyjmuje się, że nie każdy przypadek „zapłaty cudzego długu” powoduje skutki prawne subrogacji przewidzianej w art. 518 § 1 k.c. Muszą bowiem pojawić się odpowiednie podstawy prawne wstąpienia płacącego w prawa zaspokojonego wierzyciela. Konstrukcja subrogacji zakłada ponadto istnienie zobowiązania między wierzycielem i osobą zobowiązaną zanim nastąpiłby akt subrogacji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2005 roku, II CK 440/2004, niepubl.).

W ocenie Sądu nieuzasadnione byłoby, w okolicznościach niniejszej sprawy stwierdzenie, że w dacie zawarcia umowy poręczenia subrogacja nie jest pewna i nie zależy od woli stron tej umowy, bowiem dopiero z chwilą niewywiązania się dłużnika z umowy z kontrahentem aktualizuje po stronie poręczyciela obowiązek zapłaty poręczonego zobowiązania. Nie ulega bowiem wątpliwości, iż powód zawierając umowy o współpracy w zakresie zarządzania płynnością znał sytuację finansową w jakiej znajdował się pozwany. O powyższym świadczy choćby fakt, że jak wynika z dokumentów dołączonych do akt niniejszej sprawy w dniu 16.10.2012 r., a zatem przed zawarciem drugiej z umów o współpracy, strony postępowania zawarły ugodę sądową dotyczącą spłaty zobowiązania w wysokości 34.758.210, 63 zł (k. 179-197), przy czym pozwany nie był w stanie realizować na bieżąco postanowień tej ugody (k.198-204). Powód miał również dostęp do sprawozdań finansowych pozwanego, które podlegały publikacji w Monitorze Polskim B. Pomimo powyższego zawarł z kontrahentami pozwanego umowy o współpracy.

Reasumując, przedstawiona argumentacja przemawia za oddaleniem wytoczonego powództwa w całości z uwagi na brak legitymacji procesowej czynnej po stronie powoda. Umowy o współpracy w zakresie zarządzania płynnością, z których powodowa spółka wywodziła swoje roszczenie były nieważne, podobnie jak ukryte czynności prawne przelewu wierzytelności (brak zgody podmiotu tworzącego). Niezależnie od powyższego wskazać należy, że (...) S.A. nie mógł wstąpić w prawa zaspokojonych wierzycieli w świetle obowiązującego porządku prawnego z uwagi

na charakter wierzytelności, a poza tym gdyby nawet przyjąć skuteczność swobodnie ukształtowanego stosunku prawnego o charakterze gwarancyjnym, to i tak powód na jego podstawie zaspokoił swój dług (nie zaś cudzy), co również wykluczało subrogację ustawową. W tym miejscu wskazać należy, że legitymacja procesowa to kwalifikacja materialna podmiotów prowadzących spór, w tym znaczeniu, że powód powinien być uprawniony z mocy norm materialnoprawnych do występowania z żądaniem udzielenia mu ochrony prawnej w stosunku do pozwanego, a pozwany także z mocy norm materialnoprawnych powinien być zobowiązany do określonego zachowania się. Legitymacja procesowa określa zatem, czy w procesie występują w charakterze stron te podmioty, które są jednocześnie podmiotami stosunku prawnego będącego przedmiotem procesu. W ocenie Sądu z uwagi na regulacje umowne i ustawowe umowy o współpracy w zakresie zarządzania płynnością nie odniosły skutku względem pozwanego co oznacza, że wierzycielami pozwanego nadal są (...) sp. z o.o. w W. oraz M. S., prowadząca działalność gospodarczą pod nazwą M. M. S., a nie (...) S.A.

Wskazać w tym miejscu należy, że w ocenie Sądu w niniejszej sprawie brak było również podstaw do zastosowania przepisów stanowiących o bezpodstawnym wzbogaceniu.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 25.03.2004 r., zapadłym w sprawie sygn. akt II CK 89/2003, opubl. Lex nr 175951, Sąd Najwyższy wskazał, iż bezpodstawne wzbogacenie ma miejsce wtedy, gdy w rezultacie określonego zdarzenia następuje wzbogacenie jednej osoby kosztem innej, czyli gdy zachodzi wzajemna zależność pomiędzy uzyskaniem korzyści majątkowej przez wzbogaconego, a uszczerbkiem majątkowym doznany przez zubożonego (tak też Sąd Najwyższy w motywach uchwały z dnia 5.10.1974 r., III CZP 53/74, OSNC 1975 r., nr 9, poz. 131). Drugą przesłanką roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia jest uzyskanie korzyści majątkowej kosztem innej osoby bez podstawy prawnej. Jej brak ujmowany jest w judykaturze i piśmiennictwie w sposób zobiektywizowany - jako brak tytułu prawnego legitymizującego przesunięcie korzyści majątkowej do majątku wzbogaconego. Tytuł ten może wynikać z czynności prawnej, ustawy, aktu administracyjnego bądź orzeczenia sądowego. Prawną podstawę przysporzenia może stanowić również czynność prawna osoby trzeciej, co w literaturze określa się mianem wzbogacenia ex contractu alieno [...]. Wprawdzie kodeks cywilny odrębnie reguluje nienależne świadczenie, jako szczególnie przypadek bezpodstawnego wzbogacenia, oparty na braku podstawy prawnej w postaci zobowiązania między wzbogaconym a zubożonym (art. 410 § 2 k.c.), jednakże z takiego unormowania nie należy wyprowadzać wniosku, że podstawy prawnej przesunięcia majątkowego nie można poszukiwać poza stosunkiem zubożony - wzbogacony, w szczególności w umowie tego ostatniego z osobą trzecią. W konsekwencji należy przyjąć, że nie zachodzi bezpodstawne wzbogacenie, jeżeli przejście korzyści z majątku zubożonego do majątku wzbogaconego następuje na podstawie umowy wzbogaconego z osobą trzecią.

Odnosząc powyższe do niniejszej sprawy wskazać należy, że w okolicznościach rozpoznawanego stanu faktycznego istniał tytuł prawny przysporzenia po stronie pozwanej, wynikający de facto z czynności prawnej osób trzecich, tj. (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. oraz M. S., prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą M. M. S. z siedzibą w Ł., dokonanych z pozwanym.

Abstrahując od powyższego, odnosząc się już tylko na marginesie do zarzutu pozwanego, jakoby w sprawie zastosowanie powinny znaleźć odsetki od należności podatkowych a nie ustawowe, Sąd zważył, że zarzut ten okazał się niezasadny.

Przepis art. 359 § 2 k.c. stanowi, że jeżeli wysokość odsetek nie jest w inny sposób określona, należą się odsetki ustawowe. Przepis art. 3 poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 12 czerwca 2003 roku o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (Dz.U. Nr 139, poz. 1323 ze zm.) stanowił, że ustawę stosuje się do transakcji handlowych, których wyłącznymi stronami są: przedsiębiorcy w rozumieniu art. 4 ustawy z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej; podmioty prowadzące działalność, o której mowa w art. 3 ustawy z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej; podmioty, o których mowa w art. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 roku - Prawo zamówień publicznych; osoby wykonujące wolny zawód; oddziały i przedstawicielstwa przedsiębiorców zagranicznych; podmioty zagraniczne prowadzące na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przedsiębiorstwa na

podstawie ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o zasadach prowadzenia na terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej działalności gospodarczej w zakresie drobnej wytwórczości przez zagraniczne osoby prawne i fizyczne.

Pozwany Szpital nie należał do żadnej z ww. kategorii podmiotów, w szczególności nie mógł być uznany za przedsiębiorcę, nie prowadził działalności wytwórczej, itp. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2014 roku, III UK 192/13 słusznie wyjaśniono, że to, że samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej działają w strukturze przedsiębiorstwa podmiotu leczniczego (art. 23 ust. 1 pkt 3 lub art. 218 ust. 2 ustawy z 2011 roku o działalności leczniczej) nie oznacza, że są przedsiębiorcami w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności, skoro „ustrojowe” przepisy ustawy o działalności leczniczej (art. 2 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 4 ust. 1 pkt 2) wyraźnie określają (definiują) te podmioty lecznicze (SPZOZ-y) jako niebędące przedsiębiorcami. To, że samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej mogą prowadzić działalność leczniczą polegającą także na typowo „gospodarczym” świadczeniu odpłatnych prywatnych usług leczniczych, poza lub obok świadczeń finansowanym ze środków publicznych Narodowego Funduszu Zdrowia, a w konsekwencji „jurysdykcyjne” przyznanie im podmiotowości prawnej w sferze cywilnego obrotu gospodarczego nie oznacza, że w aktualnym stanie prawnym SPZOZ-y są przedsiębiorcami w rozumieniu ustawy z 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej, ponieważ taki status prawny wykluczają (negatywnie) przepisy „ustrojowej” ustawy o działalności leczniczej.

Mając na uwadze powyższe Sąd na mocy art. 58 §1 k.c. i 518 § 1 k.c. oddalił powództwo, o czym orzekł w punkcie I wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). W niniejszej sprawie Sąd oddalił powództwo wytoczone przez (...) S.A. z siedzibą w Ł., dlatego też to powód obowiązany jest zwrócić pozwanemu poniesione przez niego koszty procesu. Warunkiem zasądzenia od strony przegrywającej na rzecz przeciwnika kosztów procesu jest zgłoszenie żądania, który w niniejszej sprawie został spełniony, albowiem wniosek taki został zgłoszony przez pozwanego w sprzeciwie od wydanego nakazu zapłaty. Do poniesionych przez pozwanego kosztów procesu należało zaliczyć: koszty zastępstwa procesowego w wysokości 2.400 zł (§ 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu) oraz opłatę od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

Wobec powyższego Sąd orzekł jak w punkcie II wyroku.

Zarządzenie: odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi pozwanego.